

Miljökvalitetsnormer för vatten samt åtgärdsbehov i Vilhelmina kommun

---

Miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten är bestämmelser om kvaliteten på miljön, eller status, i en vattenförekomst. Havs- och vattenmyndigheten ger vägledning om hur MKN för vatten fastställs och hur de ska beaktas vid tillsyn. Det är myndigheter, kommuner och verksamhetsutövare som tillsammans ansvarar för att MKN följs, bland annat genom beslut enligt miljöbalken (till exempel tillsyn och provning) samt plan- och bygglagen. Vilken MKN som gäller för ett specifikt vatten finns presenterat i VISS (www.viss.lansstyrelsen.se). Sverige är uppdelat i fem vattendistrikt och Vilhelmina kommun ingår i Bottenvikens och Bottenhavets vattendistrikt. I åtgärdsplanerna för vattendistriktet redovisas bland annat vilka åtgärder som ska utföras av kommunerna och andra myndigheter för att uppnå uppsatta miljökvalitetsnormer.

Nedan presenteras övergripande prioriteringsordning beträffande åtgärdsbehov utifrån Bottenhavets åtgärdsprogram. Vidare ges en sammanställning av vattenstatus och åtgärdsbehov enligt VISS samt kommunens bedömning med avseende på översiktsplanens påverkan på vattenstatus för de vattendrag inom Vilhelmina kommun som i huvudsak berörs eller kan komma att beröras av exploateringar.

Åtgärdsbehov och prioriteringar

Inom Bottenhavets vattendistrikt bör åtgärder prioriteras enligt följande under den kommande förvaltningscykeln:

1. Påverkan från fysiska förändringar av sjöar och vattendrag behöver minska, bland annat genom återskapande av fria vandringsvägar, ekologiskt anpassade flöden och vattenregleringar, återställningar av flottleder samt större hänsynstagande till påverkan på vattenmiljön vid jord- och skogsbruksåtgärder.
2. Effekterna på vattenmiljön av miljögifter från både pågående och historiska utsläpp behöver minska.
3. Dricksvattenförsörjningen behöver säkras.
4. Försurningseffekterna i sjöar och vattendrag behöver motverkas.
5. Övergödning är fortfarande ett problem i delar av distriktet, företrädesvis längs med kusten och i de södra delarna.

Minska påverkan från fysiska förändringar

Åtgärdsprogrammet föreslår ett flertal åtgärder av fysiska förändringar som konnektivitetsförändringar (vandringshinder), morfologiska förändringar¹ (vattenkraft, flottsrensningar och rätning samt förändrade kantzoner på grund av jord- och skogsbruk) samt flödesförändringar (regleringsmagasin). Aktuella åtgärder kan vara restaureringar, minimitappningar och anläggande av

---

¹ *Konnektivitet* beskriver möjligheten till spridning och fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material i uppströms och nedströms riktning, samt från vattenförekomsten till omgivande landområden. *Morfologi* beskriver utformningen av ett vattendrag.

ekologiskt funktionella kantzoner. Det är främst andra myndigheter än kommunen, såsom Länsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Jordbruksverket, Trafikverket, Generalläkaren och Skogsstyrelsen, som bedöms ha det främsta ansvaret för att se till att nödvändiga fysiska åtgärder genomförs.

Kommunens åtgärdsrioritering

I Bottenhavets åtgärdsprogram finns sammanlagt 8 åtgärder som kommunerna ansvarar för att utföra. Åtgärderna är kopplade till punkt 2-5 i prioriteringsordningen ovan. Vilhelmina kommun prioriterar framförallt åtgärder kopplade till dricksvattenförsörjningen, påverkan från miljögifter samt för att minska och förebygga övergödning.

- **Säkrad dricksvattenförsörjning.** För att säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen finns bland annat ett stort behov av att uppgradera och omarbeta vattenskyddsområden samt fastställa uppdaterade föreskrifter för alla befintliga vattentäkter. Det behöver även säkerställas att alla allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd till vattenuttag. Det behövs också långsiktigt skydd för enskilda vattentäkter som försörjer mer än 50 personer eller har ett uttag över 10 m³ /dygn. En kommunal vattenförsörjningsplan med reservvattentäkter ska upprättas.
- **Minskad påverkan från miljögifter.** Kommunen utför tillsyn på verksamheter som kan påverka vattenförekomster. Tillsynen syftar till att minska påverkan från utsläpp samt från användning av kemikalier och läkemedel. Tillsynen koncentreras till större anmälningspliktiga verksamheter så som industrier, avloppsreningsverk, och drivmedelsstationer, men omfattar även mindre verksamheter. Kommunen ska också utföra tillsyn och inventera förorenade områden. Vidare kan dagvattenplanering bidra till att minska utsläpp av miljögifter till sjöar och vattendrag. På sikt ska kommunen ta fram planer för både avlopps- och dagvatten.
- **Minska och förebygga övergödning.** Otillräckligt renat avloppsvatten står för en stor del av tillförseln av näringsämnen till våra sjöar och vattendrag. I Vilhelmina vidtas åtgärder för att förebygga framtida problem. Kommunen ska arbeta för att minska utsläpp av förorenat vatten från avlopp genom att bygga ut och förbättra de kommunala avloppreningsverken. Genom aktivt arbete med tillsyn och krav på åtgärder av enskilda avloppsanläggningar och jordbruk ska utsläpp av kväve och fosfor minskas.

Vattenstatus - ytvatten

Kärnområde för bebyggelseutveckling; Kultsjödalen

Kultsjön , WA42218844

Kraftigt modifierat vatten²

---

² Ett *kraftigt modifierat vatten* är en ytvattenförekomst som har avsevärda fysiska förändringar, till följd av mänsklig verksamhet, som påverkat vattenförekomstens ekologiska status så mycket att god ekologisk status inte kan nås.

Status

Ekologisk potential³ - otillfredställande

Kemisk status⁴ - uppnår ej god

Miljöproblem: Miljögifter, flödesförändringar samt morfologiska förändringar och kontinuitet.

Fastställd MKN

God ekologisk potential 2027

God kemisk ytvattenstatus

Risk för att god ekologisk potential och god kemisk status inte uppnås till 2021.

Föreslagna åtgärder

Förelagda åtgärder i VISS är:

- Minitappning/vatten i fiskväg i Saxnäs intagsdamm
- Nedströms fiskpassage i Saxnäs Intagssamm
- Fiskväg i Saxnäs intagsdamm.

Kommunens bedömning

Översiktplanen bedöms inte bidra till en försämring av vattenförekomsten.

Kultsjön är framförallt påverkad av vattenreglering samt från nedfall av kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE). Ökad bebyggelse bedöms inte bidra till en försämring av vattenstatus eller motverka att miljökvalitetsnormerna uppnås. Kultsjön har en yta på 53 km² och är i dagsläget inte hårt negativt påverkad av avloppsvatten från tätbebyggelse eller enskilda avloppsanläggningar. Vid ny bebyggelse ska avlopp minst uppfylla de allmänna råden och dagens reningskrav. Vid behov ställs krav på hög skyddsnivå. Svämplanet⁵ utgörs enligt VISS av 8 % aktivt brukad mark och/eller anlagda ytor. Svämplanet bör inte påverkas negativt då mark som svämmas över normalt sett inte är lämplig för bebyggelse.

Stalonbäcken WA90653136

Status

Ekologisk status - måttlig

Kemisk status - uppnår ej god

Miljöproblem: miljögifter, flödesförändringar samt morfologiska förändringar och kontinuitet.

Fastställd MKN

God ekologisk status 2027

God kemisk ytvattenstatus

Risk för att god ekologisk status och god kemisk status inte uppnås till 2021.

---

³ Ekologisk status och ekologisk potential - Ekologisk status ger en bedömning av kvaliteten på förekomsten av växt- och djurarter. Övergödning, försurning, fysiska förändringar och miljögifter är de miljöproblem som främst medför att många vattenförekomsters ekologiska förhållanden är negativt påverkade. Vid bedömningen av ekologisk potential ställs lägre krav på växt- och djurlivet. För en konstgjord eller kraftigt modifierad vattenförekomst, kan MKN fastställas utifrån ekologisk potential.

⁴ Bedömningen av kemisk status görs i förhållanden till de halter av prioriterade ämnen som inte får överskridas enligt vattenförvaltningsförordningen - Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

⁵ Svämplan är ytor längs vattendrag som återkommande översvämmas. Gränsen för vad som tillhör svämplanet är ofta diffus. Vanligt är att man avgränsar svämplanet till gränsen för 100-årsflöden.

Föreslagna åtgärder

Förelagna åtgärder i VISS är:

- Ekologiskt funktionella kantzoner vid Stalonsjöbäcken
- Flottledsåterställning i Stalonsjöbäcken

Kommunens bedömning

Översiktsplanen bedöms inte bidra till en försämring av vattenförekomsten.

Stalonsjöbäcken är framförallt påverkad av vattenkraft och flottrensning samt från nedfall av kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE). Bäckens mynnar ut i Malgomajsjön som är 103 km² och i dagsläget inte hårt negativt påverkad av avloppsvatten från tätbebyggelse eller enskilda avloppsanläggningar. Ökad bebyggelse (i första hand högt beläget vid bäckens mynning i Malgomaj) bedöms inte bidra till en försämring av vattenstatus eller motverka att miljö kvalitetsnormerna uppnås. Vid ny bebyggelse ska avlopp minst uppfylla de allmänna råden och dagens reningskrav. Vid behov ställs krav på hög skyddsnivå. Svämplanet utgörs enligt VISS av 33 % aktivt brukad mark och/eller anlagda ytor. Ny bebyggelse kommer inte ske inom svämplanet.

Kärnområde för bebyggelseutveckling; Kultsjödalen samt Tätorten med närliggande byar

Malgomaj WA35392547

Kraftigt modifierat vatten

Status

Ekologisk potential - otillfredställande
Kemisk status - uppnår ej god

Miljöproblem: Miljögifter, flödesförändringar samt morfologiska förändringar och kontinuitet.

Fastställd MKN

God ekologisk potential 2027
God kemisk ytvattenstatus

Risk för att god ekologisk potential och god kemisk status inte uppnås till 2021.

Föreslagna åtgärder

Inga föreslagna åtgärder i VISS.

Kommunens bedömning

Översiktsplanen bedöms inte bidra till en försämring av vattenförekomsten.

Malgomaj är framförallt påverkad av vattenreglering samt från nedfall av kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE). Ökad bebyggelse bedöms inte bidra till en försämring av vattenstatus eller motverka att miljö kvalitetsnormerna uppnås. Malgomaj har en yta på 103 km² och är i dagsläget inte hårt negativt påverkad av avloppsvatten från tätbebyggelse eller enskilda avloppsanläggningar. Vid ny bebyggelse ska avlopp minst uppfylla de allmänna råden och dagens reningskrav. Vid behov ställs krav på hög skyddsnivå. Svämplanet utgörs enligt VISS av 6 % aktivt brukad mark och/eller anlagda ytor. Svämplanet bör inte påverkas negativt då mark som svämmar över normalt sett inte är lämplig för bebyggelse.

Volgsjön WA69292413

Kraftigt modifierat vatten

Status

Ekologisk potential- otillfredställande

Kemisk status- uppnår ej god

Miljöproblem: Miljögifter och flödesförändringar

Fastställd MKN

God ekologisk potential 2027

God kemisk ytvattenstatus

Risk för att god ekologisk potential och god kemisk status inte uppnås till 2021.

Föreslagna åtgärder

Inga föreslagna åtgärder i VISS.

Kommunens bedömning

Översiktsplanen bedöms inte bidra till en försämring av vattenförekomsten.

Volgsjön är framförallt påverkad av flödesförändringar samt från nedfall av kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE). En ökad bebyggelse bedöms inte bidra till en försämring eller motverka att miljökvalitetsnormerna uppnås. Volgsjön har en yta på 22 km² och är i dagsläget inte hårt negativt påverkad av avloppsvatten från tätbebyggelse eller enskilda avloppsanläggningar. Vid ny bebyggelse ska avlopp minst uppfylla de allmänna råden och dagens reningskrav. Vid behov ställs krav på hög skyddsnivå. Svämplanet utgörs enligt VISS av 9 % aktivt brukad mark och/eller anlagda ytor. Svämplanet bör inte påverkas negativt då mark som svämmar över normalt sett inte är lämplig för bebyggelse.

Insjön (vid Svannäs) WA41117320

Status

Ekologisk status - god

Kemisk status - uppnår ej god

Miljöproblem: miljögifter

Fastställd MKN

God ekologisk status

God kemisk ytvattenstatus

Risk för att god kemisk status inte uppnås till 2021.

Föreslagna åtgärder

Inga föreslagna åtgärder i VISS.

Kommunens bedömning

Översiktsplanen bedöms inte bidra till en försämring av vattenförekomsten.

Insjön är framförallt påverkad av nedfall av kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE). En ökad bebyggelse bedöms inte bidra till en försämring eller motverka att miljökvalitetsnormerna uppnås. Insjön har en yta på 1 km² och omges till största del av skogsmark. Endast ett fåtal

byggnader finns i sjöns direkta närhet. Vid ny bebyggelse ska avlopp minst uppfylla de allmänna råden och dagens reningskrav. Vid behov ställs krav på hög skyddsnivå. Svämplanet utgörs enligt VISS av 9 % aktivt brukad mark och/eller anlagda ytor. Svämplanet bör inte påverkas negativt då mark som svämmar över normalt sett inte är lämplig för bebyggelse.

Kärnområde för bebyggelseutveckling; Tåtorten med närliggande byar

Nästansjön WA54261403

Status

Ekologisk status - god

Kemisk status - uppnår ej god

Miljöproblem: miljögifter

Fastställd MKN

God ekologisk status

God kemisk ytvattenstatus

Risk för att god kemisk status inte uppnås till 2021.

Föreslagna åtgärder

Inga föreslagna åtgärder i VISS.

Kommunens bedömning

Översiktsplanen bedöms inte bidra till en försämring av vattenförekomsten.

Nästansjön är framförallt påverkad av nedfall av kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE). En ökad bebyggelse bedöms inte bidra till en försämring eller motverka att miljökvalitetsnormerna uppnås. Nästansjön har en yta på 11 km² och är i dagsläget inte hårt negativt påverkad av avloppsvatten från tätbebyggelse eller enskilda avloppsanläggningar. Vid ny bebyggelse ska avlopp minst uppfylla de allmänna råden och dagens reningskrav. Vid behov ställs krav på hög skyddsnivå. Svämplanet utgörs enligt VISS av 2 % aktivt brukad mark och/eller anlagda ytor. Svämplanet bör inte påverkas negativt då mark som svämmar över normalt sett inte är lämplig för bebyggelse.

Kärnområde för bebyggelseutveckling; Vojmådalen

Vojmån (vid Kittelfjäll) WA62481161

Status

Ekologisk status - god

Kemisk status - uppnår ej god

Miljöproblem: miljögifter

Fastställd MKN

God ekologisk status

God kemisk ytvattenstatus

Risk för att god kemisk status inte uppnås till 2021.

Föreslagna åtgärder

Förelagna åtgärder i VISS är:

- Nedströms passage förbi Vojmsjödammen
- Uppströmpassage förbi Vojmsjödammen

Kommunens bedömning

Översiktsplanen beöms inte bidra till en försämring av vattenförekomsten.

Vojmån är framförallt påverkad av nedfall av miljögifter som kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE). En ökad bebyggelse bedöms inte bidra till en försämring eller motverka att miljökvalitetsnormerna uppnås. Vojmån vid Kittelfjäll är ca 10 km lång och är i dagsläget inte hårt negativt påverkad av avloppsvatten från tätbebyggelse eller enskilda avloppsanläggningar. Vid ny bebyggelse ska avlopp minst uppfylla de allmänna råden och dagens reningskrav. Vid behov ställs krav på hög skyddsnivå. Svämplanet utgörs enligt VISS av 2 % aktivt brukad mark och/eller anlagda ytor. Svämplanet bör inte påverkas negativt då mark som svämmar över normalt sett inte är lämplig för bebyggelse.

Dikasjön WA11477506

Status

Ekologisk status - god

Kemisk status - uppnår ej god

Miljöproblem: miljögifter

Fastställd MKN

God ekologisk status

God kemisk ytvattenstatus

Risk för att god kemisk status inte uppnås till 2021.

Föreslagna åtgärder

Förelagna åtgärder i VISS är:

- Nedströms passage förbi Vojmsjödammen
- Uppströmpassage förbi Vojmsjödammen

Kommunens bedömning

Översiktsplanen bedöms inte bidra till en försämring av vattenförekomsten.

Dikasjön är framförallt påverkad av nedfall av miljögifter som kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE). En ökad bebyggelse bedöms inte bidra till en försämring eller motverka att miljökvalitetsnormerna uppnås. Dikasjön har en yta på 6 km² och är i dagsläget inte hårt negativt påverkad av avloppsvatten från tätbebyggelse eller enskilda avloppsanläggningar. Vid ny bebyggelse ska avlopp minst uppfylla de allmänna råden och dagens reningskrav. Vid behov ställs krav på hög skyddsnivå. Svämplanet utgörs enligt VISS av 3 % aktivt brukad mark och/eller anlagda ytor. Svämplanet bör inte påverkas negativt då mark som svämmar över normalt sett inte är lämplig för bebyggelse.

Vattenstatus - grundvatten

Vojmåsen, Bäckseleområdet WA86816680

Klassas som viktig grundvattenresurs i den regionala dricksvattenförsörjningsplanen.

Status

Kemisk status - god

Kvantitativ status - god

Fastställd MKN

God kemisk grundvattenstatus

God kvantitativ status

Ingen risk att MKN inte uppnås till 2021

Föreslagna åtgärder

Föreslagna åtgärder i VISS är:

- Inrätta vattenskyddsområden för kommunala vattentäkter i Vilhelmina kommun
- Tillsyn av vattenskyddsområde

Vattenskyddsområde är inrättat för Dalasjö.

Kommunens bedömning

Sand- och grusförekomst med utmärkta eller ovanligt goda uttagsmöjligheter i bästa delar av grundvattenmagasin. Används för att försörja Dalasjö samt Vilhelmina tätort med dricksvatten. Vattenskyddsområde och föreskrifter finns. Föreskrifterna behöver uppdateras. Inom vattenskyddsområde är inga större exploateringar planerade i dagsläget. Det finns enskilda avlopp inom vattenskyddsområdet. Vid etablering av nya enskilda avlopp eller uppgradering av gamla är det viktigt att kontrollera att anläggningen inte riskerar att påverka grundvattnet, exempelvis genom att se till att det finns mäktiga jordlager mellan avloppsanläggning och grundvattenytan.

Grusfält, sandur, Storseleområdet WA67600500

Klassas som viktig grundvattenresurs i den regionala dricksvattenförsörjningsplanen.

Status

Kemisk status - god

Kvantitativ status - god

Fastställd MKN

God kemisk grundvattenstatus

God kvantitativ status

Ingen risk att MKN inte uppnås till 2021.

Kommunens bedömning

Sand- och grusförekomst med utmärkta eller ovanligt goda uttagsmöjligheter i bästa delar av grundvattenmagasin. Vattentäkten skulle kunna vara aktuell som reservvattentäkt. Inga större exploateringar är planerade i området. Översiktsplanen bedöms inte påverka vattenresursen.

Saxnäs WA59589229

Klassas som viktig grundvattenresurs i den regionala dricksvattenförsörjningsplanen.

Status

Kemisk status - god

Kvantitativ status - god

Fastställd MKN

God kemisk grundvattenstatus

God kvantitativ status

Ingen risk att MKN inte uppnås till 2021.

Föreslagna åtgärder

Föreslagna åtgärder i VISS är:

- Tillsyn av vattenskyddsområde.
- Översyn av vattenskyddsområden inrättade enligt äldre lagstiftning i Vilhelmina kommun.

Kommunens bedömning

Exploatering är sannolikt aktuell i närheten eller inom grundvattenresursen. Utbyggnad av det kommunala avloppsnätet planeras. Det finns ett stort behov av att uppdatera vattenskyddsområdet och föreskrifterna. Vid exploatering måste stor hänsyn tas. Kommunen undersöker alternativ för dricksvattenförsörjning i området.

Kittelfjäll

Klassas som viktig grundvattenresurs i den regionala dricksvattenförsörjningsplanen.

Status

Kemisk status - god

Kvantitativ status - god

Fastställd MKN

God kemisk grundvattenstatus

God kvantitativ status

Ingen risk att MKN inte uppnås till 2021

Föreslagna åtgärder

Föreslagna åtgärder i VISS är:

- Inrätta vattenskyddsområde för kommunala vattentäkter i Vilhelmina kommun

Kommunens bedömning

Exploatering pågår i närheten och inom grundvattenresursen. Utbyggnad av det kommunala avloppsnätet pågår i Kittelfjäll. Vid exploatering måste stor hänsyn tas. Råvattenkapaciteten är för liten och kommunen behöver se över vilka alternativ som finns. Vattenskyddsområde samt föreskrifter behöver upprättas.

Svannäs WA18732099

Status

Kemisk status - god

Kvantitativ status - god

Fastställd MKN

God kemisk grundvattenstatus

God kvantitativ status

Ingen risk att MKN inte uppnås till 2021.

Kommunens bedömning

Grundvattenförekomsten är en sand- och grusförekomst i en ås mellan Insjön och Volgsjön. Åsen är i dagsläget glest bebyggd. Tillkomsten av nya enskilda avlopp bedöms inte komma att påverka grundvattenförekomsten. Vid markbaserade avloppsanläggningar ställs alltid krav på minst en meter mellan högsta grundvattennivå och avloppsanläggning (i enlighet med gällande allmänna råd).

